

СТАНОВИЩЕ

за научната продукция на кандидата в конкурс

за заемане на академичната длъжност „доцент” по направление 2.2. История и археология, научна специалност Нова и най-нова обща история (Нова и най-нова история на Хърватия) за нуждите на секция „Балканите след Втората световна война”, обявен в „Държавен вестник”, бр. 50 от 17 юни 2014 г. ГЛ. АС. Д-Р

ИРИНА ЛЮБОМИРОВА ОГНЯНОВА

Кандидатът в конкурс за академична длъжност “доцент” за нуждите на секция „Балканите след Втората световна война” на ИБ при БАН гл. ас. д-р Ирина Л. Огнянова се явява със сериозна научна продукция. Тя включва научна продукция, свързана с докторантурата на кандидата (една монография, пет сериозни студии и пет статии), посветени на историята на усташкия режим в Хърватия, на национализма и националната политика в Независимата държава Хърватия (НДХ), на разпадането на югославската държава след нацисткото нашествие през април 1941 г., на мюсюлманския въпрос в политиката на усташите, както и на влиянието на външни и вътрешни фактори върху идеологическата система на усташите.

Новата продукция на гл. ас. д-р Огнянова след защитата на дисертация включва задълбочени изследвания, свързани с хърватската съвременна история, балканските връзки на основните й партии и най-новите събития в Югославия и в Хърватия през 90-те години на XX в. На първо място поставям открояващата се с много достойнства **монография** “*Католическата църква и усташкият режим в Хърватия (1941-1945)*” (2014). Тя е задълбочено изследване, основано на забележителен по обем и по произход документален и литературен материал, който предопределя приносния характер на изследването.

Авторката избира *проблемния подход* за разработването на темата, макар той да води до някои повторения. Той й позволява да направи приноси по *аспектите на хърватския национализъм*, да разкрие *корелацията на националната религия, на църковно-държавническите отношения* след обявяването на НДХ, които са сложни и силно повлияни от изискванията на окупантите – немските нацисти. Д-р Огнянова отделя специално внимание на изследването на *идеологията на Партията на правото* на Анте Павелич и на *идеологията и управленческата практика* на режима на усташите, вкл. на отношението на този режим към *малцинствата* и към мюсюлманското население в страната, на *факторите*,

определящи противоречията между Католическата църква и този режим, *липсата на опозиция*, на която да се разчита за промяна.

Д-р Огнянова отстоява своите позиции по въпросите на политиката на Ватикана към нацизма и комунизма, т. е. към двете основни идеологии, които се сблъскват във Втората световна война. Авторката се отличава сериозно от известните досега негативни позиции на много автори към Ватикана, а това вече е сериозен научен принос.

Открояващ се принос на авторката е подробното и аргументирано с богат емпиричен материал изследване на ролята на главата на хърватската католическа църква Степинац в опитите му да защити сърби, евреи и други малцинства без да украсява реалностите. Тя посочва примери на духовници-колаборационисти с нацистите, както и на спазващи каноните на църквата, но изпадащи в немилост от усташките власти. Авторката внимателно и с разбиране разкрива *пъстротата на индивидите и в политиката, и в църковния клир* като части от хърватското общество през годините на световната война. *Предвид гореказаното аз приемам научните приноси на д-р Огнянова, представени в нейните документи.*

Имам основание да посоча и други приноси: 1) към *историята на Ватикана* в един труден за Европа и света период; 2) към *историята на балканските страни и народи*, които по-принцип са многонационални и с население, което изповядва различни религии - православие и католицизъм, ислям и юдаизъм; 3) научен принос е и представената хърватската историография и подсветената на Ватикана историография, които са изключително ценни за сериозно научно изследване.

В него обаче *липсва* анализ на културните корени на хърватската нация, на нейната народопсихология и евентуалните промени в нея в най-ново време. Липсва и по-сериозна информация за характера и целите на партизанското движение в НДХ. Предполагам, че д-р Огнянова ще помисли по тези аспекти на своите изследвания.

Продукцията на гл.ас. д-р Огнянова след защитата на дисертацията включва още **12 студии** посветени съответно на хърватския национализъм, на католическата църква в Хърватия и на нейната роля в процеса на отстояване на НДХ, на религиозната политика на тази църква през военния период 1941-1945 г. (общо пет студии), съвременна Хърватия, връзките на усташите с ВМРО от края на 20-те и през 30-те години, както и разработки по въпросите на отношението на българското общество към т. нар. еврейски въпрос, възникнал от нацистката политика на холокост (4 студии). Представените **шест статии** доразвиват проблемите от историята на Хърватия през първата половина на XX в., както и тази

на единствената на Балканите католическа църква в нови аспекти, без да пропуска възможностите за изследване на отношенията между Хърватската селска партия и БЗНС и възможните контакти между България и представители на Хърватия. Д-р Огнянова навлиза смело и в модерната история на балканската държава.

Сферите на научно-изследователската работа на гл. ас. д-р Ирина Л. Огнянова са :1) *теоретически изследвания* по въпросите на национализма, сърбизма, хърватския национализъм, особеностите на национализмите на Балканите; 2) *конкретно-исторически изследвания на историята на Хърватия* през XX в. и първите две десетилетия на XXI в.; 3) *изследване на специфичния усташки режим*, авторитарен по характер, но и терористичен по отношение на малцинствата и особено срещу сърби, евреи, цигани, гръкокатолици, униати; 4) *конкретно-историческо изследване върху политиката на Ватикана по време на ВСВ*, в което “изправя” допускани неточни оценки; 5) *връзките на земеделските партии на Хърватия и България през първата половина на XX в.*

Гл. ас. д-р Огнянова отговаря напълно на изискванията на конкурс за академична длъжност “доцент”. Предвид нейните приноси в научните изследвания, отговорното отношение към използване на документалния и на литературния материал, аргументираните изводи и извършената досега научна и популяризаторска работа, аз съм убедена в нейните достойнства за бъдещ доцент.

Предлагам на Уважаемото жури да подкрепи моето решение да присъдим академичната длъжност “ДОЦЕНТ” на главен асистент д-р ИРИНА ЛЮБОМИРОВА ОГНЯНОВА.

София, 3 ноември 2014 г.

Автор на становище:
(проф. д.и.н. Хр. Мирчева)